

Nr 74.

Av herr **Lithander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i 42 § 2 mom. första stycket av förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Kungl. förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket den 15 december 1914 stadgar uti 42 § 1 mom., att envar tillverkare och försäljare av tobaksvaror är skyldig att med särskilt stämpelmärke låta förse varje tobaksvara, som efter monopolets ikraftträdande av honom säljes eller eljest utlämnas, där varan icke redan blivit försedd med priskurantpris och kontrollstämpel. Sist inom en månad efter monopolets ikraftträdande skola alla hos tillverkare och försäljare befintliga dylika tobaksvaror vara försedda med sådant stämpelmärke, som betingar ett pris av 1 krona för 100 stycken och har till ändamål allenast att särskilja nämnda varor från monopolbolagets.

2 mom. Sist inom fem månader från monopolets ikraftträdande skola alla hos annan försäljare av tobaksvaror än tillverkare befintliga dylika varor, vilka icke åsatts priskurantspris samt kontrollstämpel, vara försedda med ytterligare stämpelmärke till belopp av 5 kronor för förpackning innehållande cigarrer och cigarreigarettor, samt 1 krona för förpackning innehållande tobaksvara av annat slag. Då enligt kungl. kungörelsen den 15 december 1914 monopolet skall träda i kraft den 1 juni 1915, så skola följaktligen senast den 1 november 1915 alla varor, varom här är fråga, vara försedda med dessa stämplor på 5 kronor eller 1 krona. Vill icke försäljare erlægga denna stämpelavgift, äger han med monopolets utövare att träffa avtal om övertagande av de stämpelpfiktiga varorna. Enligt herr finansministerns motivering till den kungl. propositionen är denna stämpelavgift tillkommen för att motverka spekulation genom upplägandet före monopolets ikraftträdande av osedvanligt stora lager av isynnerhet

importerade tobaksvaror, varigenom det med monopollet avsedda beskattningssyftet skulle komma att lida förfång.

Då det är otänkbart att med tanke på vinst kunna försälja tobaksvaror, belagda med denna dryga stämpelavgift, och försäljaren, därest han icke vill erlagga stämpelavgiften, blir helt beroende av monopolbolagets godtycke vid överenskommelsen om de priser, efter vilka monopolbolaget skulle övertaga de stämpelpfiktiga varorna, så kommer bestämmelsen om denna stämpelavgift att medföra, att tobaksförsäljarna under tiden före den 1 november 1915 tvingas att söka slutförsälja inneliggande lager, så att de från och med nämnda dag icke hava andra varor än monopollets.

Denna tid sattes så kort under hänvisning till att då monopollet skulle träda i kraft, skulle därmed även inträda en hög skatt å tobaksvaror, vilken skulle medföra en förhöjning av priserna utöver de vid tiden för monopollets antagande av riksdagen gällande. Man menade, att under sådana förhållanden vore det ej svårt för detaljhandlarna att på denna korta tid realisera inneliggande lager.

Genom den *efter* monopollets antagande föreslagna tullförhöjningen ha emellertid rakt motsatta förhållanden inträtt, i det att prisförhöjningen med anledning av sagda tullförändring åstadkommit en stagnation i försäljningen, varför det för detaljhandlarna torde bli synnerligen svårt att under den korta tiden av fem månader hinna realisera sina lager, särskilt sådana av cigarrer och cigarreigetter.

Då priserna för tobaksvaror därigenom kommit upp i en nivå, vid vilken konsumtionen först torde behöva vänja sig, innan nya förhöjningar verkställas, torde det vara sannolikt, att monopolbolaget *ej* torde se sig i stånd att genast skrida till en förhöjning av sina priser, då detta den 1 nästkommande juni månad börjar sin verksamhet. Därmed förfaller också till största delen intresset för allmänheten att i större utsträckning förse sig med lager av tobaksfabrikat.

Bestämmelsen om dessa stämpelavgifter har därjämte i sin mån varit bidragande till att öka den utbredda arbetslösheten ibland de inom tobaksindustrien sysselsatta arbetare. Huvudsakliga orsaken till denna arbetslöshet är visserligen, att fabrikanterna genom saknaden av bestämmelser angående de grunder, enligt vilka monopolbolaget skall övertaga eventuella lager av färdiga tobaksvaror, avskräckts från att på lager tillverka varor, som de sedermera kanske icke kunna sälja utan förlust, och därför hellre inskränkt fabriksdriften. Men genom de ovannämnda bestämmelserna angående erläggande av stämpelavgifter å 5 kronor och 1 krona avhållas

försäljarna av tobaksvaror från att förse sig med tobaksvaror i större mängder, än de kunna med någorlunda säkerhet beräkna att hinna avyttra med vinst. Landssekretariatet har redan framhållit den rådande och än mer befarade arbetslöshetens sammanhang med riksdagens beslut om tobaksmonopolets införande, därvid man särskilt ansett de förändrade tullsatserna å tobak hava föranlett nödtvånget att avskeda arbetare.

Av det ovan anförda framgår emellertid, att berörda förhållande otvivelaktigt i hög grad just beror på tillvaron av berörda stämpelavgift.

Det år 1911 avgivna kommittébetänkandet med förslag angående reglering av tobaksbeskattningen ansåg, att, oaktat slutförsäljandet av de varor, som icke tillhandahållits genom monopolet, borde i hög grad underlättas genom den ovan först omnämnda kontrollstämpeln, det ändock komme att antagligen dröja *relativt lång tid*, innan dylika varor vore slutsålda hos fabrikanterna och handlandena, samt att det syntes lämpligt, att dessa varor — efter *skäligen avpassad tid*, exempelvis ett år — belades med stämpel till mera avsevärt belopp. Kommittén föreslog därför en stämpel till belopp av 1 krona per förpackning, om försäljningen eller utlämnandet ägde rum ett till ett och ett halvt år efter monopolets ikraftträdande, samt till belopp av 5 kronor per förpackning, om försäljningen eller utlämnandet ägde rum ännu senare, således en avsevärt längre tid än den nu bestämda tiden av fem månader. Denna senare tidsbestämning är alldeles för kort för försäljarna. De behöva en längre övergångstid för att hinna avyttra lager och kanske gjorda beställningar *utan förluster*, något som icke torde kunna ske med den nu gällande tidsbestämelsen. Fabrikanterna finge därigenom tillfälle att genom fortsatt produktion ännu en tid bereda arbete åt åtskilliga, som nu äro utan möjlighet att försörja sig själva.

Som samtliga försäljare av tobaksvaror säkerligen redan nu börjat bereda sig på avvecklandet av sina in- och utländska förbindelser inom tobaksbranschen och slutförsäljandet av sina lager, torde ett år från monopolets ikraftträdande vara tillfyllest för att de skola kunna hinna under tiden utförsälja sådana varor, som icke tillhandahållas genom monopolet.

På statens beräknade inkomster av tobaken kommer en sådan förändring sålunda ej att nämnvärt inverka, varemot det kraftigt bidrager till jämnare avsättningsmöjligheter och undvikande av häftiga omkastningar inom produktionen.

Jag får därför yrka,

att riksdagen måtte *med all den skyndsamhet, som sakens beskaffenhet påkallar*, hos Kungl. Maj:t hemställa, att den i 42 § 2 mom. första stycket av kungl. förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket den 15 december 1914 stadgade tid av fem månader från monopolets ikraftträdande, inom vilken i samma moment omförmälda varor skola vara försedda med därstädes likaledes omnämnda stämpelmärken, måtte utsträckas till ett år och berörda stadgande följaktligen erhålla följande lydelse:

»Sist inom ett år från monopolets ikraftträdande skola alla hos annan försäljare av tobaksvaror än tillverkare befintliga dylika varor, vilka icke, på sätt ovan sägs, åsatts priskurantpris samt kontrollstämpel, vara försedda med ytterligare stämpelmärke till belopp av 5 kronor för förpackning, innehållande cigarrer och cigarreigarettor, samt 1 krona för förpackning, innehållande tobaksvara av annat slag».

Stockholm den 26 januari 1915.

Edvard Lithander.